

Boganmeldelser.

T. H. Aschehoug. Socialøkonomik. En videnskabelig Fremstilling af det menneskelige Samfunds økonomiske Virksomhed. I—III Hefte. Kristiania 1902. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Prof. Aschehoug har taget den Opgave op, som allerede længe har ligget for i de skandinaviske Lande, at give en omfattende og almenfattelig Fremstilling af den moderne Økonomi. Det siges udtrykkelig, at Værket ikke fortrinsvis henvender sig til Videnskabsmænd, men til de store Kredse af Befolkningen, som det praktiske Liv har givet Interesse for økonomiske Spørgsmaal.

I Overensstemmelse med denne Plan udkommer Skriftet i Subskriptionsform, og hvor omfattende Bogens Rammer er lagte, fremgaar allerede deraf, at Udgivelsen angives at ville strække sig over et Tidsrum af to Aar. En endelig Redegørelse maa naturligvis opsættes, til Værket foreligger færdigt, men af de allerede udkomne tre Hæfter, der omfatte de første tre Hovedafsnit af Fremstillingen, kan man dog gøre sig en Forestilling om Arbejdets Art.

I det første Afsnit behandles de bekendte metodologiske og systematiske Skolespørgsmaal, og vi føres ind i Diskussionen om Økonomiens Genstand og de økonomiske Loves Natur. Behandlingen af disse Æmner er paa flere Punkter baade overlegen og rammende, saaledes navnlig, hvor de økonomiske Definitionsstridigheder paralleliseres med de juridiske og ligesom disse føres tilbage til de forskellige Relationer, hvori de sociale Fænomener kan ses. Men denne Indledning, hvor et Utal af Navne og Meninger føres i Marken, er dog ikke fri for at være trættende og kan let virke

Boganmeldelser.

T. H. Aschehoug. Socialøkonomik. En videnskabelig Fremstilling af det menneskelige Samfunds økonomiske Virksomhed. I—III Hefte. Kristiania 1902. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Prof. Aschehoug har taget den Opgave op, som allerede længe har ligget for i de skandinaviske Lande, at give en omfattende og almenfattelig Fremstilling af den moderne Økonomi. Det siges udtrykkelig, at Værket ikke fortrinsvis henvender sig til Videnskabsmænd, men til de store Kredse af Befolkningen, som det praktiske Liv har givet Interesse for økonomiske Spørgsmaal.

I Overensstemmelse med denne Plan udkommer Skriftet i Subskriptionsform, og hvor omfattende Bogens Rammer er lagte, fremgaar allerede deraf, at Udgivelsen angives at ville strække sig over et Tidsrum af to Aar. En endelig Redegørelse maa naturligvis opsættes, til Værket foreligger færdigt, men af de allerede udkomne tre Hæfter, der omfatte de første tre Hovedafsnit af Fremstillingen, kan man dog gøre sig en Forestilling om Arbejdets Art.

I det første Afsnit behandles de bekendte metodologiske og systematiske Skolespørgsmaal, og vi føres ind i Diskussionen om Økonomiens Genstand og de økonomiske Loves Natur. Behandlingen af disse Æmner er paa flere Punkter baade overlegen og rammende, saaledes navnlig, hvor de økonomiske Definitionsstridigheder paralleliseres med de juridiske og ligesom disse føres tilbage til de forskellige Relationer, hvori de sociale Fænomener kan ses. Men denne Indledning, hvor et Utal af Navne og Meninger føres i Marken, er dog ikke fri for at være trættende og kan let virke

afskrækkende paa de Novicer, der her for første Gang betræde Videnskabens hellige Haller.

Har man gennemgaaet denne Skærsild, tager man med ublandet Fornøjelse fat paa det foreløbige Hovedafsnit om Økonomiens Historie. Paa knap halvandet hundrede Sider gives her en fortræffelig og overskuelig Fremstilling af, hvorledes den økonomiske Tænkning har udviklet sig Haand i Haand med den stadige Forskydning i Samfundsorganismen selv. Af ganske særlig Interesse er den Sammenhæng, som Forf. helt igennem paaviser mellem Udviklingen indenfor Retsvidenskaben og Udviklingen indenfor Økonomien — en Sammenhæng, der oftest har været den, at det er Retsvidenskaben, som har brudt Vejen for Økonomien.

Den middelalderlige Opfattelse af Erhvervslivet krystalliserede sig i den kanoniske Ret med dens Begreber om *justum pretium* — den rette Pris — og *congrua merces* — den passende og tilstrækkelige Arbejds løn. Efter at Merkantilismen er fremstillet som en Afspasning af den i de gamle Handelsstæder raadende Erhvervsordning efter den nyskabte Stats større Forhold, paaviser Forf. dernæst, hvorledes Fysiokratismen stod i nøje Sammenhæng med Naturretten, og endelig udvikler han med Klarhed og Kraft, hvorledes den historiske Skole i Retsvidenskaben har været Banebryderen for den historiske Skole i Økonomien. Det er overhovedet i de Afsnit, hvor Forf. udnytter sin juridiske Viden i Økonomiens Interesse, at Fremstillingen naar højest saavel i Indhold som Form.

Det er mere en Idéernes end en Teoriens Historie, som Prof. Aschehoug skitserer paa disse Blade. Nationalitetsidéens Rolle i Økonomien omhandles saaledes i et særdeles læseværdigt Afsnit, og udførlig Omtale skænkes Samfundsfilosofen som Comte og Spencer. Det er naturligvis altid en Skønssag, hvilken Plads man skal tildele de enkelte Navne i en saadan Fremstilling; naar Forf. lader den Spencerske Filosofi brede sig paa Bekostning af en Skikkelse som Carlyle, kan det dog betvivles, om dette svarer til den Rolle, som disse Tænkere har spillet for den moderne engelske Samfundsopfattelse. Derimod er det sikkert med fuld Føje, at der tildeles Ægteparret Webb Rollen som det aandelige Hoved for Nutidens Socialisme.

I det tredje Afsnit — Befolkningslæren — gives

først en udførlig Statistik over Befolkningsklasserne og Folkemængdens Bevægelser, og derefter optager Forf. Befolkningssspørgsmaalet til Behandling. Han viser sig her som en Tilhænger af den moderne Opfattelse, at den stigende Kultur i Befolkningens lavere Lag vil bringe disse den samme Varsomhed i Folkeformerelsen, som kendetegner Nutidens Middelklasser, en Opfattelse, ud fra hvilken det ret skarpe Angreb mod Neomalthusianismen næppe er ganske konsekvent. Med den liberale Fortolkning, som det er Skik at anvende overfor den klassiske Økonomis Koryfæer, lægges hint Syn paa Befolkningssspørgsmaalet ind i selve Malthus's Teori, skønt det sikkert snarere var Belæring og Pligtfølelse end Kulturens spontane Tendenser der dannede Kærnen i Malthus's berømte »moral restraint«.

Alt i alt maa det siges, at de udkomne Hæfter giver de bedste Løfter om, at vi her vil faa den længe ventede Haandbog i Nationaløkonomi, som paa en Gang fyldestgør Fagmandens og Lægmandens Behov.

Frantz Pio.

Det ekonomiska Samhällslifvet. Handbok i Nationaløkonomi. I—II. Bd. Stockholm, Fahlcrantz & Co. (468 og 695 S.).

Vore Nabolandes nationaløkonomiske Litteratur har i indeværende Aar betydelige Værker at pege hen paa; i Norge har Professor Aschehoug paabegyndt Udgivelsen af sit monumentale Storsværk: »Socialøkonomik«, og i Sverige har i Aar den i 1891 paabegyndte Haandbog i Nationaløkonomi: »Det ekonomiska Samhällslifvet« naaet sin Fuldendelse. I vor hjemlige økonomiske Litteratur foreligger der hverken fra Enkeltmand eller i encyklopædisk Form Forsøg paa en tilsvarende omfattende Omplantning af den økonomiske Videnskabs nyeste Resultater, og allerede Markedets begrænsede Omfang frembyder naturligvis betydelige Hindringer derfor; med des større Glæde maa man derfor hilse Værker som de ovenstaaende, der skrevne paa beslægtede Sprog og med beslægtede Forhold for Øje sikkert ogsaa ville vinde Indgang her hjemme til Nytte og Belæring.

Det svenske »Samhällslifvet« var nærmest planlagt